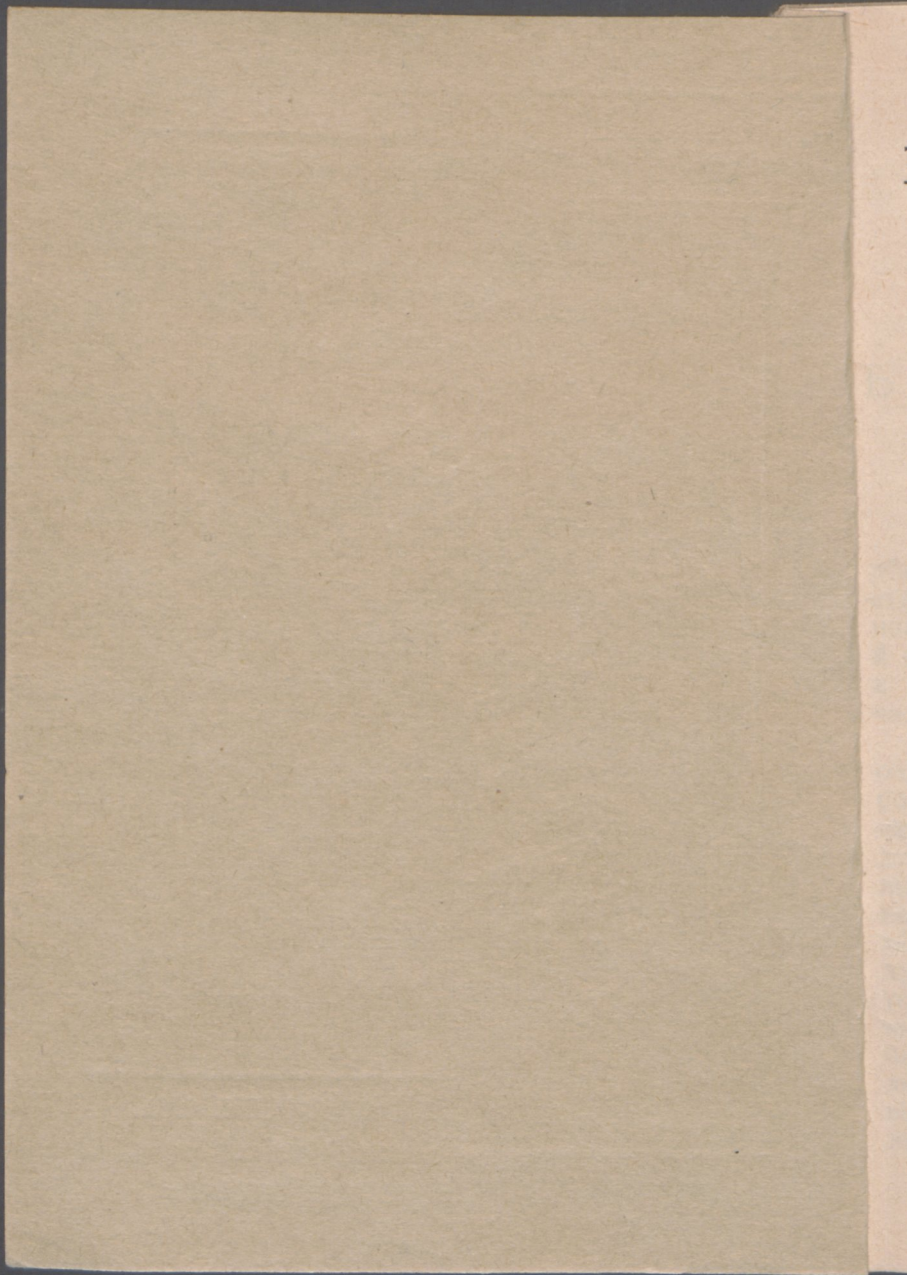

I. 547. 457

ТЕОДОР ЯРЧУК.

БИЧІВНИКИ

СТАНИСЛАВІВ 1931.
НАКЛАДОМ АВТОРА.

Теодор Ярчук.

БИЧІВНИКИ

Ціна 20 грошів.

СТАНИСЛАВІВ 1931.
НАКЛАДОМ АВТОРА.

I. 597.457

Друкарня П. Шиманський і А. Бійовський в Станиславові.

Б

збагн
ства
ників
й по
в гл
часу

одуш
родн
нагал
духо
людо
нечи
міліо
духо
укри
них
блес
людо
відві
людо

Б И Ч І В Н И К И.

1. ДУХОВІ ТЕЧІЇ.

Тайни людського духа. Хто зможе їх наскрізь збагнути?... З давен-давна великі мислителі людства чимало натрудилися над розслідуванням тайників людської душі. Дещо вдалося прослідити й пояснити а проче надаліше остається заховане в глибині людського серця і лише від часу до часу проявляється на зовні як духова течія.

Ріжні бувають духові течії. Одна з них, це одушевляючі пориви до усього взнеслого і благородного. Інша знова течія, це духові сили, котрі нагально вибухають із незбагнутої глибини сердець духових велитнів людства. Ці сили очищують людський дух з удушливого бруду поневолюючої нечистоти; уздоровляють та духово відроджують міліони людей і їм приносять добро. Ще інша духова течія, це — внутрішнє світло, що звичайно укривається в глибині людського серця. У вибраних людей це світло нараз зачинає ясніти сильним блеском й освічувати міліони людей. Вибрані люде це велити духа, це пророки, це апостоли відвічної правди, післанці божі... а їхній вплив на людство, це здорові духові течії духа.

Побіч здорових бувають також **хоробливі**

течії духа. Вони таксамо вибухають з криївок людського серця і на зовні проявляються як хоробливі збочення.

Шасливі ті люде, які мають у серці великий дар життєдайної — творчої віри, бо така віра, як здорова течія духа, у зародку нищить хоробливі тедії духа і держить людину в сильній звязи із Сотворителем. Коли-ж релігія є нежиттєздатна або віра стратила на силі, тоді зникає звязь між людиною а Богом. Брак цеї внутрішньої звязи з Богом сильно відчувають люде, тож намагаються обновити її **власними силами й ділами**, тому провадять неправильне життя; надмірними постами і іншими покутничими ділами пересадно умертвлюють тіло своє. Одначе це не уздоровлює людини, а навпаки доводить навіть до загального духового збочення і своєріднього божевілля. На це маємо багато доказів.

2. „КРОВ ДЛЯ ГУССЕЇНА, КРОВ ДЛЯ ГАССАНА“.

Дивовижний звичай прилюдного катування себе засвоївся в магометанському відламі, котрому на імя „шиїти“. До цього відламу належать **Перси**, по вірі магометане. Після смерти Магомета, (основателя релігії, що жив в Арабії 571-632 р. по Хр.), між його вірними повстав великий спір про наслідство. По віруванню Турків наслідником Магомета був Каліф Алі, а Перси вважають, що лише **Гуссеїн**, далекий свояк Магомета, був привидним наслідником і спадкоємцем пророка. Ця ріжниця вірувань довела до релігійного поділу і завзятої ворожнечі між Турками й Персами. Турки прозвали Персів **шиїтами**, тобто

відступниками. Шиїти убитого в бою Гуссеїна почитають як уосіблення відваги. Побіч нього високо цінять його брата Гассана, якого синів вороги продали у неволю.

Гуссеїн і Гассан, це по віруванні шиїтів два мученики за магометанську віру. Їхній пам'яті присвячено головно дев'ятий день першого місяця в році, котрий починається в половині нашого травня (мая). В той день збираються шиїти на кладбищах і моляться до їхнього бога Аллага та просять його о милосердя головно для тих, котрі змерли тихо, а не в бою, не в обороні наслідників Гуссеїна і Гассана.

На передодні цього жалібного свята тягнуться через шийтські оселі й міста **жахливі походи бичівників**.

До походу підготовляються бичівники строгим триденним постом. В день походу всі доми при тих вулицях, якими має відбуватись похід і площа, на якій він задержиться, прибрані в темні сукна. Вечером на фасадах домів горить пребагато лямпок. Коли-ж врочистість відбувається на полі, тоді розпалюють там величезне вогнище, у заграві якого бичівники на тлі ночі виглядають мов духи проклятих.

Як виглядає похід перських бичівників?
Здалека чути невиразний шум. Він швидко росте в голосний гомін. Врешті з'являється похід покутників. Вони заводять, зойкають, виють, співають якісь пронизливі мельодії. Насамперед йдуть новики в чорних одягах з обнаженими грудьми. Проміж ними музика виграє дикі мельодії, а новики в такт бубнів б'ють п'ястуками в груди і то б'ють так сильно, що аж груди напухають.

За новиками поступають дійсні бичівники. Їхні плечі нагі а в руках в кожного жмут ремін-

них батогів, закінчених мосяжними бляшками. На кінці походу йдуть люде, зодягнені в довгі білі шати. Їхні голови по середині виголені. В їхніх руках гострі ножі.

Усі учасники походу підходять до вогнища. На підвищення виходить іман, себто шітський жрець, відчитує історію Гуссеїна і Гассана і взиває усіх зібраних до вірності батьківській релігії та до побожності життя. Кінчаючи промову, дає відповідний знак. З усіх грудей виривається переразливий оклик:

„Гуссеїн! Гассан!“

Покутники беззастанно викрикують ці два імена. Одні дійсно плачуть а другі вдають, що плачуть, і заводять в голос. Бичівники б'ються ремінними батогами по обнажених плечах, котрі скоренько покриваються синцями. За кілька хвилин проривається шкіра і на місці плечей видніє маса окрижавленого мяса. Рівночасно ті бичівники, що йшли при кінці походу в довгих білих шатах, ранять собі поголені голови гострими ножами. Це має всім пригадувати муки синів Гассана у неволі.

„Гуссеїн, Гассан!“ — викрикують шііти з усіх боків, а бичівники до такту катують себе щораз сильніше і бадьоріше. Падаючих з утоми приятелі піддержують як найдовше, миють їхні рани, підкріплюють напоєм...

Настає коротка перерва. Опісля знова зачинає грати музика, знова верещить товпа, знова свищуть батоги і вриваються в тіло, знова острі ножі ранять поголені голови, знова людська кров то прискає навкруги, то спливає струями по довгих білих шатах... І таке дике видовище відбувається досить довго, бо аж кілька годин!

Декуди у святі бере участь також малий,

білозодягнений хлопчина на білому коні. Він уявляє собою нещасних дітей Гассана. Цей хлопчина також кричить „Гуссеїн, Гассан!“ і раниць себе мечем. Кров тече по його хлопячим обличі й одязі, а довкруги нього метушиться святочно прибрана товпа з хоругвами й горіючими смолоскипами в руках.

Ось так обходять шиїти свято Гуссеїна і Гассана! Перські бичівники справляють свої криваві оргії що року навіть тепер, у часах двайцятого століття.

Описаний дивовижний звичай бичівництва у шиїтів це типічний прояв хоробливої течії духа, це один з проявів хоробливої аскези (самоумертвлення), у якій нема здорового розсудку. Прилюдне бичування при світлі лямп, смолоскипів, розложеного вогнища у полі відбувається на очах товпи людей, щоби усі бачили кров, рани й терпіння бичівників та величали їх як героїв, готових й життя віддати в обороні наслідників Гуссеїна і Гассана.

3. ПЕРШИЙ ПРОЯВ ПРИЛЮДНОГО БИЧІВНИЦТВА В СЕРЕДНІХ ВІКАХ.

Здавалося, що бичівництво можливе лише у диких народів Азії, але ніколи в нашій культурній Європі. Здавалося, що до того рода нездорової аскези (самоумертвлення) надаються хиба лише скрайно-фанатичні магометане, але ніколи в світі християне. Ані Христос ані ученики й апостоли Його не вправлялися у погубній для здоровля, неприродній аскезі, не умертвлювали себе самих бичуванням ані не поручали цього другим. Апостоли і первісні християне по науці і приміру Божественного Спасителя вели скромне

й умірковане життя, без виставности і стремління до змислових розкошей, але не умертвляли себе надмірними покутничими ділами.

З часами християнське життя змінилося. У тринадцятому віці після Христа стрічаємося вперше у християнстві з прилюдним бичівництвом. Монах францішканського чина, Антоній з Падуї (+ 1231 р.), палкими покутничими проповідями голошеними в Падуї (італійське місто недалеко від Венеції), спричинив **перші процесії бичівників**, підчас котрих покутники співали побожні пісні і бичувалися. Цей перший прояв прилюдного бичівництва тривав дуже коротко.

4. НЕЗАБАРОМ НАСТАНЕ „ВІК ДУХА“.

Після довголітніх, бо аж понад 100 літ триваючих війн між папами римськими а цісарями німецькими з роду Гогенштавфів, котрі то війни видвигнули папів римських на найвищий щабель блиску і світської влади а цісарський рід Гогенштавфів вигубили до тла, виступили монахи **Йоакиміти** (або: Цистерсієнзи) проти світської влади Церкви. Письмом і словом голосили вони людям, що папа є антихристом і що з 1260-тим роком скінчиться „вік Сина“ божого, а настане „вік Духа“ святого, в котрому то віці будуть повернені в Церкві такі порядки, які були у початках християнства. Зворушаючими проповідями Йоакиміти взивали нарід до покути. За їхнім приміром пішли **строгіші францішкане** (монахи) і те саме голосили по церквах.

Це діялося головно в Перугії (так зветься місто недалеко Риму) **1260 року**. Міщане, що недавно у війнах були по стороні папи проти цісаря, до глибини потрясені палкими проповідями

Йоакиміти
сер
мо
по
бич
ти
від

уря
них
ков
де
ми
ма
ни
стр
тії,
в П
тим
абс
дні
Хр
пр
ни
є:

в п
то
ко
во
стр
ок
то

Йоакимітів і Францішканів, почали строгу покуту, серед котрої уряджували процесії бичівників. Заможні й убогі, старці а навіть діти обнажувались по пояс, ішли парами по вулицях міста й до крови бичувалися покутничими нагайками. Цей рід покути дуже скоро поширився на полудне і на північ від Перугії.

Одні бичівники помандрували аж до Риму і тут уряджували бучування. Папа не виступив проти них, бо вони не виступали проти тодішних церковних порядків, а своїм бичуванням причинилися дещо до поправи обичаїв і до щедрого давання милостині й дарів на церкву. Інші бичівники помандрували з Перугії на північ. Цим разом бичівництво поширилось так скоро, що вже дороку стрічаємо бичівників поза межами Італії, в Каринтії, Країні, Австрії, Угорщині, на Чехах а навіть в Польщі. Вони ходили по два або по три, із закритим обличам, обнажені по пояс, несли хоругви або хрести і бичувалися два рази денно через 33 дні на пам'ятку числа років перебування Ісуса Христа на землі. В Італії по хатах або в церквах при замкнених дверях бичувалися також і **жінки**. Цимразом бичівництво тревало два роки, то є: 1260 і 1261 року.

5. ТОВАРИСТВА БИЧІВНИКІВ.

Ще з більшою силою виступили бичівники в половині чотирнайцятого віку, себто 582 роки тому взад. 1347 року завезено на торговельних кораблях страшну чуму з Китаю до Італії. Звідси вона поширилася на всі краї Європи. Настав страшний помір. В одній лише Венеції умерло около 100.000 людей. Найбільше людей вимерло тоді в Італії і Франції. В Німеччині забрала чума

менше жертв, а всежтаки нараховано їх **один мільон двіста тисяч.**

Німецький нарід був переражений страшною чумою, а з другої сторони дуже огірчений та перемучений папською клятвою, котру 1346 року кинув на нього Клементій VI. за війну, яку вів з ним Людвик Баварський. Року 1349 у многих місцевостях хватились Німці за бичівництво, щоби тим способом приєднати собі „розгніваного“ Бога і приготовитись на близький прихід антихриста та кінець світа, що по їхній думці мав незабаром наступити. Ось так втретє повстало бичівництво між христіянами.

Цей рух бичівників був ще сильніший від попередніх. Цим разом бичівники організувалися в товариства. У бичуванні брали участь не одиниці а сотки покутників нараз. Похід бичівників із Швабії до Спіри (Speier) зробив так сильне вражіння, що під його впливом навіть 200 **хлопців дванайцятилітніх** урядило окремий похід бичівників!

Покутники ходили процесіями з міста до міста, співаючи побожні пісні. На чолі походу несено хрести, хоругви й свічки. Відтак ішли бичівники в парах, з нашитими на одежі червоними хрестами. Коли похід зближався до міста, дзвонили в усі дзвони. Покутники, прийшовши перед церкву, клякали і співали означену пісню. При словах „Ісуса жовчею напували; треба, щоб ми навхрест упали,“ бичівники з розпростертими навхрест руками падали на землю і лежали так довго, аж поки провідник не дав знаку вставати. Це чинили три рази. Після цього місцеві жителі преслили їх до себе в гостину.

Задля бичування вибирано велику площу в місті, або кладбище, або луку. Там бичівники

скидали обувя й одіж крім сподень, уставлялися парами в один великий круг, причіпали фартухи і падали на землю у такій позиції, котра вказувала на головний гріх покутника. Провідник переступав найблищого покутника, дотикав його своєю нагайкою і взивав, щоби цей вставав, **очистив себе муками** і стерігся на будуче гріхів. Відтак переходив провідник до другого, третього... аж доки не обійшов усіх. Порушений нагайкою покутник по черзі піднімався із землі, переступав сусіда, дотикав його своєю нагайкою і говорив ті самі слова, що й провідник.

Коли всі покутники повставали, починалось бичування. Парами ходили вони довкруги означеного круга і побивали себе до крови нагайками, яких три ремені були закінчені гудзами, кожний з чотирма гострими колючками. Бичуючись, співали побожні пісні.

Наставала перерва. Усі бичівники падали на землю, відтак підіймалися на коліна і клячучи били себе в груди. Після цього вставали і ще раз бичувалися. По скінченні бичування покутники зодягалися у своє давнє убрання. Тимчасом між народом, який приглядався бичуванню, збирано датки на товариство бичівників.

6. „ЛИСТ ХРИСТОВИЙ“.

Після переведення грошевої збірки один із членів товариства бичівників виходив на підвищення і відчитував „лист Христовий“. Бичівники вірили, що цього листа ангел приніс із неба і поставив на вівтарі св. Петра в Єрусалимі. Той самий ангел мав також поручити людям, щоби відбували 34-днівні процесії бичівників на пам'ятку 34-літнього ходження Бога по землі. В „листі Христовому“

було сказано, що Христос за гріхи християн недавно зіслав на землю великі нещастя. Лише на короткий час здержав Він страшний суд. Це вчинив задля благаання найсвят. Матери Своєї. Хто цьому листові не вірить, — стояло далше написано в „листі Христовому“, **той підпадає божій клятві**. На останку завзивано присутних, щоби „лист Христовий“ переписували, поширювали і завсігди один відпис держали при собі.

Без сумніву лист Христовий робив на людей сильне вражіння. З одної сторони гроза клятви божої, а з другої — легкий спосіб осягнути прощення гріхів і спасіння спонукували людей до того, що „лист Христовий“ завзято переписувано і поширювано. Хто не вмів читати й писати, вичувався його на память. Дуже скоро розповсюджено його не лише в Німеччині, але й поза її границями. Навіть в українській народній словесности стрічаємося з „листом Христовим“, котрий у нас знають як „лист небесний“. Безперечно під впливом цього листа витворив собі наш нарід, головню в прикарпатських сторонах, отсю молитву:

„На мори, на мори,
 На білому камені,
 А на тім камені
 Церковце стоєт,
 А в тій церковци
 Ісус Христос лежит;
 Ноженьки розложив;
 Рученьки розп'єв,
 Вікна собі заклев,
 Волоса спустив,
 Сім ран отворив,
 Кровцю пролев.
 Прийшла д' Нему
 Найсвятіща Мати Єго:

— „Ой, Сину мій Сину,
 На щос давсе на такі рани?“
 — **„За немилі християни!“**
 Кличе Петро на ключі:
 — „Іди, відомкни сей сьвіт білий!
 Най ідут всі сьвяті,
 Хромі, криві, і сліпі,
Котрі грішні, негрішні,
 Видящі, невидящі
 До Царства небесного.
 Ідіт ви, кажіт ви
 Яко хрому,
 Так сліпому:
 — „Хто ту молитовцю змовит
 в п'ятницю до пістника,
 в суботу до схід сонця,
 в неділю до Служби,
Тому Царство втворене,
а пекло замкнене“.

Ця стародавня молитва носить виразні ціхи „листа Небесного“ і давніщими часами була так сильно розповсюджена у нас і наш нарід так велику вагу привязував до неї, що шей у теперішних часах знають її старші люде під назвою „Старий Отченаш“.

7. ЗДАВЛЕННЯ ТОВАРИСТВ БИЧІВНИКІВ.

Великими нещастями (чума, війна і клятва) і „листами Христовими“ німецький нарід був так сильно потрясений та перенятий рухом бичівників, що в протягу трьох місяців лише через місто Штрасбург перейшло приблизно **9.000 бичівників!** Цей хоробливий рух охопив цілу Німеччину, Угорщину, Швайцарію, Голяндію, Англію, Швецію

(К. Heussi: Kirchengesch.: § 66.) і проявивсь у Франції, але досить слабо.

20. жовтня 1349 р. Клементій VI. видав буллю (себто урядовий лист, заосмотрений висячими, папськими печатками), у котрій приказав духовенству і світській владі здавити рух бичівників, бо їхні товариства і процесії ґрунтуються на погорді установ Церви і папської влади ключів. Папське розпорядження виконано дуже легко і скоро, бо народам уже надоїли безнастанні, покутничі процесії.

В Німеччині рух бичівників ослаб, їхні товариства занепали а процесії зовсім устали. Бичівники відбували свої „духовні вправи“ потай. Сильніший відрух **потайних бичівників** ґрунтується в Турингії (Німецький край) при кінці чотирнайцятого а з початком п'ятнайцятого віку (430 літ тому взад). Стрінувшись з гострими нагінками інквізиції (себто папського, церковного суду), вони зникли, а неодного з бичівників засудили папські інквізитори на смерть і живцем спалили на стосі.

8. ПРОЦЕСІЇ БИЧІВНИКІВ У 15 І 16 СТОЛІТТЮ.

Инший рід бичівників повстав в Італії, Франції та Іспанії при кінці 14-го а з початком 15-го віку. Одному італійському селянинові мали нібито з'явитися Ісус Христос і Діва Марія. Вона обьявила селянинові, що Христос постановив знищити світ, але на її просьбу ще можнаби здержати загладу. Коли селянин запитав, як треба людям рятуватися, Діва Марія поручила урядити процесію бичівників. Учасники цеї процесії, з'одягнені в біле полотно, мають цілих дев'ять днів безпереривно відбувати похід; не сміють за той час ані роздягатися, ані

положитися на підмурованій землі, ані входить до якоїбудь хати. Кожнього дня мають відвідати принаймні три церкви, вислухати Служби Божої, пости, босоніж ходити і співати побожні пісні. У всіх оселях, через котрі буде переходити процесія, усяка кривда має направитись і бути прощена.

В Генуї та сусідних оселях (в північній Італії) появились того рода покутники вперве 1397 року. Убрані в полотняні одяги, котрі закривали навіть голови і лише два отвори лишали на очи,* покутники бичувалися шнурами і виповняли вище приписані, духовні вправи. Священики й єпископи долучувались до тих процесій, а хто отягався брати участь, на того мало що не падало підозріння ереси. Коли така процесія зайшла до Риму, а папа Боніфатій IX. засудив провідника її на смерть, скорим темпом почав зникати цей рід бичівництва. У Франції він існував ще більше як сто літ.

У Римі навіть у другій половині шіснадцятото віку (себто около 350 літ тому взад) „бачив Montaigne (читай: Монтен) процесію бичівників і дивувався, що їхні облича не зраджували терпінь мимо глибоких свіжих ран, які задавали собі. Так саме дванайцяти- або тринадцятилітні хлопці ранили себе немовби для приємности. Якась женщина почала на вулиці жалувати одного з них. На це бичуючий себе відвернувся і сказав їй жартобливим тоном: „**То за твої, а не за мої гріхи.**“ Ті хлопці бичувалися скачучи по брукованих дорогах, а коли задля підкріплення подавано їм вино, ніхто з них не діткнувся напою. Мимо того, каже Montaigne, мешканці Риму є о много менше

*) Подібні сірі, покутничі одяги бачив я щей 1924. року підчас мойого побуту в Римі.

побожні, ніж жителі Франції“ (К. Chłędowski: Rzym. Ludzie baroku; стор. 19).

9. ЦЕРКВОЮ ОДОБРЕНИЙ ЗВИЧАЙ БИЧІВНИЦТВА.

Описані рухи бичівництва у християнстві походили не від верховної влади церковної, а від вірних, котрі зразившись до духовенства шукали ратунку у себе самих. Проти того рода покутничих процесій гостро виступала церковна влада і духовенство.

Одначе попри ці рухи бичівників існував також одобрений церковною владою звичай бичування себе. „Існував неначе офіційний (урядовий) звичай бичуватись у Великодну Пятницю. Abbé de Coulange* (читай: Кулянж) видів таку процесію підчас своєї першої подорожи до Італії 1658 р. і описує її в яскравих красках. Після одинацятій години вночі перейшла товпа бичівників через площу св. Петра. „Я ще не приглядався в життю, каже Coulange, до чогось подібного, що так розбуджувало б найвище обридження і зовсім не заохочувало до побожності. Наперед несено хрест і хоругву брацтва, відтак йшли **три кардинали**: Аццоліно, ляндграф Фридрих з Гессен-Дармштадт і Карло Барберіні, убрані вправді в міхи з грубого полотна, але перед кожним з них йшли слуги в ліберіях, несучі свічі з білого воску. За кардиналами йшли покутники; їхні обличчя закриті, а плечі обнажені. Деякі мали на плечах білі сорочки, щоби ліпше було знати кров, а йдучі по боках товариші освічували червоні плями. Один з них мав якийсь знаряд, наїжений шпиль-

*) Французький священик.

ками, і ним безнастанно так катував себе, що не було на тілі місця, звідкіля не теклаб кров. Капуцини заохочували тих бідолахів до бичування і давали їм вино та инший корм, щоби могли дальше витримувати цю кроваву комедію. Їжі було доволі, бо перекупні несли бочівки вина і коші з мясом. Процесія складалася приблизно з вісімсот бичівників, що несли около шістьсот горіючих свіч, і йшли до (церкви) св. Петра, де показано їм реліквії (останки святих)". De Coulange додає, що приглядаючись до того походу, мав вражіння, неначеб ці люде були заплачені, щоби відгравати комедію бичування і немовби більша частина з них мала шкіру закрашену якоюсь мастею, що мала краску крови. „Увесь Рим сміється і кпить собі з тої процесії“ — каже на закінчення французький мандрівник“ (K. Chłędowski: Rzym. Ludzie baroku; стор. 19 і 20).

Наведений документ з минувшини доказує, що ще перед 250 літами дійсно був одобрений церквою звичай прилюдного бичування, котрий можнаб уважати **„радше за обяв хоробливий, ніж релігійний“** (K. Chłędowski: Rzym. Ludzie baroku; стор. 19). Як довго тревав цей звичай бичування, годі точно определити, одначе кожна людина знає із життєвого досвіду, що одобрений Церквою звичай нескоро зникає. Колиж у Великодний тиждень вірні прилюдно бичувалися у самім осередку католицької церкви, то можна сміло заключати, що чинили те саме й поза Римом.

В нинішних часах бичуються лише по монастирях в середу на памятку уплянованої Юдою зради, та в п'ятницю на памятку страстей Ісуса Христа. В середу і п'ятницю перед сном в точно означенім часі щільно заслонюється вікна і всі монахи сходяться на означене місце у монастирських

мурах. Кожний з нагайкою в руці. Нагайка із згрубілими при кінці п'ятьма шнурами, запущеними лоєм. Насамперед виривається із затрівожених монаших грудей спільна молитва до Царя Небесного. Після молитви „Царю небесний...“ говорить проводячий коротку молитву, підчас котрої гасить ся світло і монахи приготавляються, щоби могли себе бичувати по обнаженім тілі. Відтак слідує молитва, в якій згадується про страсти Христові. Колиж проводячий вимовить слова: „Fratres, apprehendite disciplinam, ne irascatur Dominus et ne pereatis a via iusta!“ (то зн.: Брати, держіться карности, щоби не прогнівився Господь, та щоби ви не зійшли з правої дороги!), усі монахи зачинають голосно псалом: „Помилуй мене, Боже...“ і бичуються, кожний про себе. Градом сипляться сильні удари нагайок на обнажені члени людського тіла. Скіра проривається; кров прискає і тече струями, а монахи на переміну говорять стихи приписаних псалмів та молитов, безнастанно бичуючись. Після відмовлення згаданих псалмів і молитов устає бичування. Монахи убираються; світло знова засвічують, а ігумен (настоятель монастиря) голосно говорить по стихам молитву Ігнатія Льойолі (основателя чина Єзуїтів): „Душе Христова, освяти мене!“ Братчики жалісно повтаряють: „Душе Христова, освяти мене!“ Ігумен; „Тіло Христове, спаси мене!“ і т. д. Після відмовленої тим самим способом молитви: „Нині, нині відпускаєш...“ розходяться монахи до своїх келій, щоби нагайкою збите тіло підкріпити нічним сном.

В монастирі настає гробова тишина. Монахи засипляють. Збите тіло відпочиває на твердім ліжку а стужена за Отцем-Сотворителем, наболіла душа шукає заспокоєння в сотних видіннях. Не один монах бачить у сні Діву Марію і чує Її

голо
снит
та п
з н
сама
нує
хин
ває
крас
мон
З п
хин
щоб
жит
(поб
див
дов
враз
опо
нага
А п
Оди
тий
виб
тис
му
у в

10.

ний
в н
бич
под
жит

голос, повен потіхи й розради. Неодній монахині сниться, що її з'явився Христот, потішив у горю та підніс її до гідности Своєї нареченої, обмінявши з нею заручиновий перстенець... Але нераз та сама хора уява наболілої душі до крайности руйнує духові сили. Неодин монах та неодна монахиня бачить у сні страшні образи пекла і переживає невисказані пекольні муки. Сонна уява у ярих красках малює відражаючі примари страшних демонів. Невимовний жах обхоплює сплячого... З переразливим криком зривається монах чи монахиня зі сну; відрухово креститься і молить Бога, щоби змилосердився та вкоротив муки нещасного життя... На основі видінь повстають відтак легенди (побожні оповідання), у котрих оповідається дивні дива. Деякі легенди визначаються прегарним, збудовуючим змістом. Одначе деякі з них неміло вражають пересадою. Приміром про Пассідею оповідається, що ця свята стрімголов зависилась нага в комині, щоби завудитись на святу мумію! А про святого Гергарда Majella оповідається таке: Один муляр падав з руштовання. Рівночасно святий Гергард мав видіння падаючого на землю; вибіг з монастиря і приказав нещасному задержатися у воздуху. Приказ святого мав таку силу, що муляр не долетів до землі та не забився, а завис у воздуху...!

10. ДЕ ШУКАТИ ПРИЧИНИ БИЧІВНИЦТВА?

Уже передше було згадано, що ані Божественний Спаситель ані Його ученики не вправлялися в неприродному й погубному самоумертвленні; не бичували себе тай не навчали других, щоби щось подібне чинили. Ісус Христос наукою і примірним життям на землі поручив скромне, помірковане

й самовистарчальне життя, без виставности та стремлінь до уживання розкошей. Навіть щодо **посту**, котрий у жидів був ознакою найбільшого самоумертвлення й упокорення перед Богом, Ісус Христос учить так: „Ти-ж, коли постиш, намасти голову твою, і **вмий лице твоє**, щоб не здавався людям постником, а Отцеві твоєму“ (Мат 6,17.18). Цими словами наш Спаситель одобрює лише такий піст, котрим людина не чваниться перед оточенням, а гостро виступає проти тих, котрі в означений день посту ходили невмиті і з сумним видом, даючи й іншим до пізнання, що осью вони самоумертвляються для Бога. Цеж лицемірство! Зі своєї сторони Христос не наказує: „Коли постиш, то шей бичуйся!“ а виразно учить, щоби людина підчас посту умивалась, чесалась і взагалі обходилася із своїм тілом саме так, як завсігди.

Щоби хтось в часах Ісуса Христа бичувався, про це нема навіть мови. Ані ап. Павло не має на думці бичування, коли пише до Коринтян: „Морю тіло моє і підневолюю, щоб, іншим проповідуючи, самому иноді не бути нікчемним“ (I. Кор. 9,27), бо в листі до Єфесян пише так: „Так мусять чоловіки любити своїх жінок, як свої тіла“ (До Єфес. 5,28). Очевидно, годі твердити, що той чоловік любить свою жінку, котрий її катує нагайкою. Так само тяжко дошукатись любови до свого тіла у тої людини, котра себе бичує і нерідко через це перед часом умирає. В очах ап. Павла людське тіло представляє величезну вартість, бо це „**храм Духа святого**.“ „Хиба не знаєте, що тіло ваше храм Духа святого, що живе у вас, котрого маєте від Бога, і ви не свої“ (I. До Коринт. 6,19). Як що наше тіло і душа — це власність божа, тож яким правом нищимо чужу власність? Як не маємо права самогубством покінчити

наш
ни
поку
ськ
релі
тим
ське
міти
дин
ува
том
ми
вко
стія
світ
віру
Бо
світ
сто
пів
що
вол
і х
сме

не
ни
ван
на
ово
по
мя
ян
ко
і г
бо

нашого життя, так саме не вільно нам повільно нищити наші сили і здоровля пересадними ділами покути, **бо це не по християнськи а по буддйськи**. Лише віроісповідники Будди (основатель релігії, що жив в Індії 500 літ перед Христом) під тим оглядом мають рацію, бо по їхній вірі людське життя це лише страждання, тому треба стремити до того, щоби неістнувати, себто щоби людина розплилася в нічевости. Неістнувати на світі уважають **буддисти** за найбільше щастя людини, тому мучать себе неприродними, надмірними ділами покути, щоби чим скорше умерти, а тим самим вкоротити вандрівку душі своєї на землі. **У християн-же зовсім инакше!** „Так бо полюбив Бог світ, що Сина свого єдинородного дав, щоб кожен віруючий в Него, не погиб, а мав життя вічне. Бо не післав Бог Сина свого на світ, щоб осудив світ, а щоб спасся Ним світ“ (Йоан 3,16.17). Христос умер на кресті, щоби ми жили. Христос терпів не на те, щоби ми ще тяще терпіли, а на те, щоби ми були щасливі тепер і на будуче. І в Символі віри говоримо: „Чекаю воскресення з мертвих і життя **будучого віку**“. Отже наша ціль не смерть а **життє**.

Очевидно, що у первістних християн навіть не було мови про катування себе бичами, надмірними постами і т. и. Так, за віру їх мучено, бичовано й убивино, але ніхто з них не накладав рук на себе самого. Віра і братня любов так сильно оволоділи серцями первістних християн, що навіть пощення мало в них громадянське значіння і знамя братньої любви. Після давнього звичаю християне обовязково постили лише два дні перед Великоднем. Крім цього довільно пощено що середі і п'ятниці. Ті, що постили, заощаджену тим способом поживу дарували на убогих як запомогу чи

милостиню (Didache, I, 3; Hermas, Sim. V, 3.7; S. Didask. с, 19). Зібрана таким чином пожива вистарчала на те, щоби голодуючих в громаді накормити. Ось нам, християнам теперішних часів, гарний примір до наслідування!

З часами зайшло багато змін у християнській Церкві. Після тристалитнього переслідування Церква дістала в часах царювання Константина Великого (312 року по Хр.) права свобідного розвитку і посідання власних дібр земних. Від тоді зачала вона сильно збогачуватись в земські добра. Епископи римські, зразу такі саміські епископи, як усі інші, згодом вибороли собі першенство і верховну владу над усіми епископами, а відтак в часах папи Інокентія III. (1198—1216) осягнуло папство перевагу і верховну владу над світськими володарями (цісарями, королями і князями). Церква сталась властителькою незмірних багатств. Церковна влада плавала в достатках. Папи, кардинали та епископи будували собі величаві палати і вели виставне життя, незгірше світських царів. До тих часів можна сміло примінити слова Івана Вишенського, звернені до епископів: „Чи не ваші милости алчих голодними і жадними чините бідних підданих, що тойже образ божий носять, як і ви? надане на сиріт лупите, з гумна стоги й обороги волочите? Самі з своїми слуговинами прокормлюєте (споживаєте) їх труд і піт кривавий, лежучи й сидячи, сміючись і граючи пожираєте...! Самі з гістьми своїми пресищаєтесь, а бідні піддані через свою неволю річного обходу (прогодовання) вдоволити не можуть: з дітьми стискаються, оброку (страви) собі уймаючи — боячись, чи їм до пришлого врожаю дотягне! Чи не ваші милости самі (їх) обнажаєте, у бідних підданих з обори коней, волів, овець волочите, дани пеняжні (гро-

(шеві), дани поту й труду їх витягаєте, з них живцем лупите, обнажаєте, мучите... зимою й літом в невідповідний час гоните? Ви їх потом повні мішки грішми золотими, талярами, півталярками, ортами, четвертаками й потрійниками напихаєте, суми докладаєте в шкатулах, а ті бідаки шеляга за що собі соли купити не мають!" (М. Грушевський: З Іст. рел. думки на Україні; стор. 71).

Такто духовенство жило у достатках а вірні у крайній нужді, несвідомі Волі божої і науки Христової, бо слухали Богослужень і Слова Божого на стародавніх мовах, грецькій чи латинській, котрих загал не розумів. Очевидно, що серед таких обставин занепада сила віри і любови християнської. Позабуто і залишено євангелську істину, обявлену Богом, „що не оправдується (спасається) чоловік ділами закону, а тільки вірою в Ісуса Христа..." (До Галат 2,16) і то „дармо благодаттю його, викупленням, що в Христі Ісусі" (До Римл. 3,24). Замість того навчано вірних, що кожний мусить власними ділами заслужити собі у Бога прощення гріхів і вічне щастя. Замість учити людей так, як навчали колись ученики Христові і як стоїть написано у св. Євангелії, що „Христос викупив нас од клятьби закону, ставшись за нас клятьбою" (До Галат 3,13); що ми „не тлінним сріблом або золотом викупились од марного життя нашого, від отців переданого, но дорогоцінною кровю Христа, як непорочного агнця" (І. Петра 1,18.19); що Христос стався спільником людей, „щоб смертю знищити того, що має державу смерти, се єсть диявола, і визволити тих, що з страху смерти через усе життя підневолені були рабству" (До Жидів 3,14.15); замість навчати, що „один Бог і один посередник між Богом і людьми, чоловік Ісус Христос, що дав

Себе на викуп за всіх“ (І. до Тимот. 2,5,6), духовенство навчало, що самі люде своїми добрими вчинками мусять відкуплятися від погибели; своїми добрими вчинками виеднувати у Бога прощення гріхів і заслугувати перед Ним спасіння душі й вічне щастя. Не через віру в Ісуса Христа, а власними вчинками! Не через заслуги Ісуса Христа, а власною заслугою перед Богом. Не за **посередництвом** одинокого „**посередника між Богом і людьми**“ Ісуса Христа, а власними ділами і за посередництвом духовенства чи „святих богоугодників“. Не жертвою на Голгофті, а власними заслугами! Величезна це різниця, але люде цього не знали. Несвідомі правдивої науки Ісуса Христа; не знаючи змісту божественної Євангелії, бо не розуміли стародавньої мови, котрою уже ніякий нарід не говорив, а на котрій то мові була написана і прилюдно читана по церквах св. Євангелія, вірні, довіряючи цілковито науці духовенства, почали довершувати „богоугодні“ діла, щоби через це осягнути відпущення гріхів і дійти до спасіння. Отже вони почали робити ось такі „заслугуючі“ діло: морили себе строгими постами; давали обильну милостиню і датки на Церкву й духовенство; безнастанно повтаряли ті самі молитви; будували церкви і каплиці; при шляхах ставили статуї святих і хрести; ходили на відпусти до відпустових міст, віддалених на десятки ато й сотки миль і там шукали Бога, щоби з Ним наладати відносини. Одначе, несвідомі значіння жертви Христової, вони не могли знайти Бога і душевного спокою, хотяй відбували утяжливі подорожі до відпустових міст. Неспокій совісти спонукував людей шукати відпущення гріхів на самоті. Отже постригалися в черці і проживали у монастирях, покутуючи за гріхи. Але й цього

було замало. Затривоженої совісти не успокоювала монастирська тишина. Уява ділала на самоті ще сильніше, ніж передше і розпалювала пристрасти різними змисловими образами. Утаєного співжиття з Богом не було. Це доводило до крайности. Монахи хватали за нагайки і знущалися над своїм тілом, щоби бичуванням, як найрадикальнішим середником покути задоситьучинити за гріхи і приподобатись Богу. Звичай бичування заведено на самперід по італійських монастирях. Доконав цього Петро Дамяні, єпископ Остії (місточко недалеко Риму), котрий умер 1073 року. З італійських монастирів звичай бичування поширився по монастирях поза границями Італії й істнує до теперішних часів як средство до вироблювання монашої карности, та як одно з „богоугодних“ діл чернечої покути.

У тривожних часах або після великих, народних нещасть світські люде, зражені до духовенства за їхне виставне і безчинне життя, а заразом спрагнені внутрішньої звязи з Богом, стреміли до містичних (загадочних) переживань. Очікування близького кінця світа скріпляло їхні бажання і внутрішню спрагу. Накликувані палкими проповідями строгих монахів до покути, світські люде не знали, на чому саме полягає правдива покута; не звертали уваги на те, що „жертва Богу дух сокрушений; серця сокрушеного і смиренного Ти не відкидаєш, Боже“ (Пс. 51,17). Ні! Вони бажали власними добрими ділами приєднати собі Бога, тому хватались між иншим засвоєного по монастирях бичування, як найуспішнішого средства покути. Через бичування покутники звертались також з обвинуваченнями проти нерозкаяних грішників і з докором проти церкви і духовенства „за їх яловість, безчинність, безрадність, супроти котрої вірним приходиться ратувати самим себе“ (М. Гру-

шевський: З Іст. цер. думки на Україні; стор. 46). Бичуючись, вони рівночасно наклепали розкішно живуче духовенство, щоби воно вернулось до апостолського убожества.

Як велику вагу привязувано тоді до спасаємості добрих діл, доказує от хочби закінчення молитви: „На мори, на мори...“, а саме:

„Діт ви, кажіт ви,
Яко хрому, так сліпому!
— „Хто ту молитовцю змовит
в п'ятницю до пістника,
в суботу до схід сонця,
в неділю до Служби,
Тому царство втворене,
а пекло замкнене“!

З цього наглядно переконаємося, яку велику вагу прикладано до позверховних „богоугодних діл“. Від змовлення молитви через три приписані дні, від прилюдної покути-бичування, від строгого пощення і від виповнення інших добрих діл мало залежати відпущення гріхів і спасіння людини. Так по що було приходити Спасителеві на цей світ і приносити із Себе жертву на хресті, коли людина може спастися власними ділами? Дійсно, наскрізь здорове і животворне, первісне христіянство з часом так багато стратило на внутрішній силі, що в часах середньовічних, колито „папи римські крутили кулею землею“ — як каже Тарас Шевченко, віроісповідники Христа Господа приклали ще більшу вагу до „добрих“ діл і пусто позверховности, ніж старозаконні фарисеї, проти котрих **усе** виступав Ісус Христос і безпощадно осуджував їх на кожному кроці. До того рода христіянства можна сміло примінити слова Христові: „Лицеміри, добре прорік про вас Ісаїя, глаголючи:

Народ сей приближується до мене губами своїми, й устами мене шанує, серце-ж їх далеко від мене“ (Мат 15,7.8).

Бичівництво, надмірний піст і т. д. це не є здорові прояви сильної релігійности, а якраз на-оборот — це хоробливі познаки внутрішньо зани-каючої релігії.

По словам проф. унів. Й. Герога бичівники, це хоробливий прояв від 13. до 15. віку, котрого **причин** треба шукати в душі і формах католицької побожности взагалі, в оспалости церковної карно-сти і в обезціненні церковних средств ласки й по-єднання, а з осібно в подіях та обставинах то-дішних часів“ (R.-Enc.; 2 Auflage; IV. стор. 798 і 799). Одначе на основі цих слів годі пояснити приміром бичівництво у шиїтів, про яке згадано на початку цієї книжечки. В дійсности ж головна при-чина хоробливих проявів у виді бичівництва, над-мірних постів і т. д. лежить у **переборщуванні** значіння заслугуючих діл у якійнебудь релігії. Шиїт уважає за найбільше щастя для себе згину-ти в бою за віру в обороні наслідників Гуссеїна і Гассана, бо того рода заслугуючим ділом на-діється осягнути вічне щастя. Дванадцяти-чи-тринадцятилітний римський хлопчина неначе з при-ємности ранить себе й бичується, як каже Monta-igne, бо думає, що таким „добрим“ ділом дійшов уже до так великої святости, що більше не потре-бує бичуватись за себе, отже бичується за других. Бабуся, відмовляючи молитву „На мори, на мори..“, свято вірить, що через таке добре діло піде просто до неба. Левотка, молячись цілими днями на вер-вечи (чотках), думає, що вже відмолилася за усі кари, які ждуть її в чистилищі, отже починає мо-литись за других. Церковні брацтва, що свого часу ходили з процесіями по Римі та звиджували

церкви, як пише К. Хлендовскі (Rzym, Ludzie baroku; стор. 19), молячись по дорозі покiрно до Пана Бога, співаючи церковні пісні, псалми..., уважали свої процесії за добре і богоугодне діло, а рівночасно: „Większość tych bractw wszczynala po kościołach krwawe bójki pomiędzy sobą, już to o pierwszeństwo miejsca, jakie zająć miała, już to z innych błahych powodów, tak, że u św. Piotra i w lateraneńskiej bazylice bywało niekiedy dużo rannych i zabitych“ (К. Члєдowski: Rzym. Ludzie baroku; стор. 19).

ЗАКІНЧЕННЯ.

Ось до чого доводить позверховна релігійність, на основі котрої вірні власними добрими й заслуговуючими ділами намагаються доступити прощення гріхів і спасіння. В листі до Римлян стоїть инакше написано, а саме: „Всі согрішили і лишені слави Божої, оправдуються дармо благодатію Його, викупленням, що в Христі Ісусі“ (Римл. 3,23.24). Отже не треба нам бичувати себе до нестями нагайкою, щоби осягнути спасіння; не сміємо рахуватися з Паном Богом, що саме ми зробили доброго і за що належиться нам від Нього заслуга, бо ми по Закону Божому зобовязані робити добре і за це немаємо ніякої заслуги ані не осягаємо спасіння. „Не оправдується чоловік ділами закону, а тільки вірою в Ісуса Христа“, — пише ап. Павло у листі до Галат (2,16). Цього кріпко держитесь увесь еванг. світ! Цього кріпко держимося і ми, Українці-євангелики, тому головний натиск ставимо на **віру в Ісуса Христа**. Хотяй за це кепкують собі з нас католики, одначе ми свідомі, що хто має цей дар віри, той не буде довго надумуватись, чи за те

або онте добре діло буде мати заслугу перед Богом і не буде у вирафінований спосіб обчислювати, скільки то днів відпусту (відпущення кар в чистилищи) заслужить собі у Пана Бога за довершення цього чи того діла, **а буде чинити добре**, бо до цього спонукує його віра і Воля Божа. Самий-же Ісус Христос так учить: „Я-двері: мною коли хто ввійде, **спасеться**“ (Йоан 10,12). „Коли можеш у те вірувати, **то все можливе віруючому**“ (Марко 9,36). Маючи віру в Ісуса Христа, не потребуємо в нашому релігійному життю ставити заслуговуючі, добрі діла понад дар віри, бо це у своїх наслідках веде до ослаблення й занепаду віри і спонукує людину хвататись нагальних середників нездорової аскези (себто безнастанного й механічного повторювання тої самої молитви, надмірних постів, ходження по відпустах, замикатись по монастирях, бичуватись і т. п.). Хотяй ці середники в очах многих людей уходять за спасаємі діла, милі Богові, в дійсности вони є сумним проявом хоробливого стану душі; доказують занепад правдивої христ. віри і непотрібно нищать дари божі, себто силу і здоровля тіла, дані нам від Сотворителя на те, щоби ми їх зуживали на добро наше і наших ближніх, то є: для загалу.

Усяке переборщення шкодить. Пересадня аскеза нищить здоровля. підсичує й скріплює самолюбство і викликує відрух (реакцію) у виді атеїзму. Томуто відкидаємо її ми-члени Україн. Єванг. Церкви.

„О, Розпятий! Тиж лишив нам
Заповіт отой найвищий:
Свого ближнього любити,
За рідню життя віддати!

О Розпятий! Глянь на мене!

О, не дай мені пропасти

У безодні мук розпуки

У зневіря глибині!

Дай мені братів любити

і для них життя віддати!..."

(І. Франко: „Івас Вишенський” — поема).

Теодор Ярчук

З М І С Т.

	Сторона
1. Духові течії	3
2. „Кров для Гуссеїна, кров для Гассана“	4
3. Перший прояв прилюдного бичівництва в середних віках	7
4. Незабаром настане „вік Духа“	8
5. Товариства бичівників	9
6. „Лист Христовий“	11
7. Здавлення товариств бичівників	13
8. Процесії бичівників у 15. і 16. століттю	14
9. Церквою одобрений звичай бичівництва	16
10. Де шукати причини бичівництва?	19
Закінчення	28

Український Євангелицький двотижневник

„УКРАЇНЬКА РЕФОРМАЦІЯ“

Цей місячник працює над обнотою особистого, родинного, громадського, церковного, господарського та політичного життя Українського Народу на підставі науки Господа нашого Ісуса Христа.

Адреса Редакції й Адміністрації:

„УКРАЇНЬКА РЕФОРМАЦІЯ“

Коломия, вул. Дідушицьких ч. 9.

4357/37

IK

“

o,
p-
o-
ro
o-
a.

Читайте!

Поширюйте!

„ПРОЗРИ!“

єванг, укрїн. двотижневник, що його
редагує ТЕОДОР ЯРЧУК укрїн. єванг.
проповідник.

Станиславів, ул. Заулкова ч. 4.

Однорічна передплата „ПРОЗРИ!“ . . . 1·50 зл. п.

В редакції „Прозри!“ можна набути:

БІБЛІЯ більшого формату	6— зл. п.
БІБЛІЯ кешонк. формату	6— ” ”
НОВИЙ ЗАВІТ кешонк. формату	2— ” ”
„АПОСТОЛ ПЕТРО“ — написав Т. Ярчук	0·55 ” ”
МАЛИЙ КАТЕХИЗМ	0·30 ” ”
ПРИЙДИ ТІЙ ПОДИВИСЬ — написав Т. Ярчук	0·05 ” ”
БИЧІВНИКИ — написав Т. Ярчук	0·20 ” ”

Почтова пересилка не подана у на-
ведених цінах.